

Ärende: VN/8757/2024

Planen för genomförandet av den nationella barnstrategin

Lausunnonantajan lausunto

Är åtgärderna i linje med barnstrategins vision om att "skapa ett barn- och familjevänligt Finland som respekterar barnets rättigheter"?

Delvis

Hur borde genomförandet och effekterna av målen i genomförandeplanen för barnstrategin följas upp?

-

Tillräckligt och användbart kunskapsunderlag om barn

I FN:s barnrättskommittés rekommendationer från år 2023 uppmanades Finland att stärka sitt datainsamlingssystem när det gäller både kvalitativa och kvantitativa indikatorer. Finland uppmanades också att se till att data uppdelas efter indikatorer som bland annat funktionsnedsättning, socioekonomisk bakgrund och minoritetsstatus av olika slag.

Artikel 31 i FN:s funktionshinderkonvention ålägger Finland en skyldighet att insamla ändamålsenlig information och statistik om personer med funktionsnedsättning, som gör det möjligt att utforma och genomföra riktlinjer som ger verkan åt konventionen.

Det finns idag brister i informationsunderlaget om barn med funktionsnedsättning. Det här gör att vi har en sämre uppfattning om skillnader i levnadsförhållanden och välfärdsklyftor. Bristen på data gör såväl påverkansarbete som utformandet av ändamålsenliga åtgärder för att motarbeta diskriminering och social marginalisering svårare. Det finns dålig uppfattning om verkligheten för barn med funktionsnedsättningar och deras erfarenheter och verklighet. Dessa kunskapsluckor behöver åtgärdas. Då man samlar in information om barn i allmänhet, till exempel genom generella enkäter riktade till barn, ungdomar och familjer, bör man inkludera frågor om funktionsnedsättning.

Det är också av yttersta vikt att enkäter och andra datainsamlingsmetoder utformas så att de är tillgängliga och lättförståeliga. Det räcker inte att man endast ställer rätt frågor; man måste säkerställa att frågornas utformning inte hindrar barn med funktionsnedsättning från att kunna svara på ett meningsfullt sätt.

Likabehandling av barn och förebyggande av ojämlikhet i synnerhet i fråga om barn och unga i utsatt ställning och som löper risk för diskriminering

I genomförandeplanen för barnstrategin konstateras det att utvecklingen av barns, ungas och familjers välfärd och rättigheter är alltmer tudelad och att det finns en allt större skara barn och unga som inte får sina behov mötta av servicesystemet. De åtgärder som föreslås för genomförandet är allt för generellt formulerade och behöver konkretiseras.

Barn med funktionsnedsättning blir oftare utsatta för mobbning och våld än andra barn. Barn med funktionsnedsättning upplever också mer utanförskap och ensamhet. Enligt skolhälsoundersökningar mår barn med funktionsnedsättning sämre än sina klasskamrater. Vart fjärde barn med synnedsättning upplever utanförskap i skolan och på fritiden. Barn med intellektuell funktionsnedsättning upplever ofta mobbning och utanförskap. Dessa problem måste uppmärksammas i det förebyggande arbetet. Insatserna för att motverka diskriminering och förebygga ojämlikhet måste vara konkreta och riktade.

Vi vill påminna om vikten av att kunna skilja mellan psykisk ohälsa och otillräckligt stöd i vardagen då det kommer till barn med funktionsnedsättning. Något som kan tolkas som psykisk ohälsa kan vara en reaktion på till exempel brist på stöd i kommunikation. Ett bra exempel på det här är barn med hörselnedsättning, som utan tillräckligt stöd måste anstränga sig för att höra, både i klassrummet och på fritiden. Det blir då svårare att vara en del av det sociala umgänget och man upplever i högre grad utanförskap och isolering. Det är av yttersta vikt att etablera rutiner för att identifiera situationer där barn med funktionsnedsättning saknar adekvat stöd, både i skolmiljö och i andra sammanhang. Det bör säkerställas att tillgänglighetslösningar och lämpligt stöd finns tillgängliga för dessa barn.

Tväradministrativ koordinering av barn- och familjepolitiken

SAMS understöder målsättningen att samordna åtgärderna för att öka barns välbefinnande och att öka det sektorövergripande samarbetet. För en lyckad barnpolitik är det centralt att de olika myndigheterna har ett tätt samarbete. Man bör se på barnets liv och situation ur ett helhetsperspektiv. Sektorövergripande samarbete är särskilt viktigt för vår målgrupp, som ofta har flera olika klientrelationer hos såväl kommun som välfärdsområde. En effektiv överföring av information mellan dagvård, skola och specialistsjukvård är av stor betydelse för barn med funktionsnedsättning.

Stöd för kommunernas och välfärdsområdenas strategi- och programarbete

-

Stärkandet av bedömningen av konsekvenserna för barn och barnbudgeteringen fortsätter

I FN:s barnrättskommittés rekommendationer lyfts en inkonsekvent tillämpning av principen om barnets bästa. FN rekommenderar att alla som jobbar med frågor som rör barn och deras rättigheter ska utbildas och handledas i hur man applicerar principen om barnets bästa. FN rekommenderar att Finland ska vidta åtgärder för att stärka användningen av barnkonsekvensanalyser.

I SAMS rådgivningsverksamhet observeras ofta brister när det gäller att genomföra en barnkonsekvensanalys, vilket innebär att skyldigheten att beakta barnets bästa inte uppfylls. I de allra flesta fallen kan det här troligen tillskrivas bristande kunskap om barnkonsekvensanalysen som verktyg. Det är av yttersta vikt att personer som fattar beslut angående barns rättigheter och

välbefinnande utbildas i hur man genomför en barnkonsekvensanalys. Fortbildningar för personal i kommuner och välfärdsområden samt anställda på olika myndigheter bör ordnas. Man bör här fästa särskild vikt vid barn tillhörande olika minoritetsgrupper, så som barn med funktionsnedsättningar, vid genomförandet av barnkonsekvensanalyser.

Kommunikation om barnets rättigheter och barnstrategin samt utbildningar i barnets rättigheter

-

Främjande av barnens möjligheter att delta och påverka

För att barn och unga med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i och påverka samhällsdebatten krävs att de hörs. Funktionshinderkonventionen stadgar tydligt att dessa barn måste erbjudas stöd anpassat till deras ålder och funktionsnedsättning för att kunna utöva denna rättighet. Det krävs alltså att man anpassar hörandet till barnet och erbjuder olika alternativa kommunikationssätt för att förstå hans eller hennes åsikter, tankar och känslor. Barn med funktionsnedsättnings åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad på samma villkor som andra barn. Här vill vi understryka vikten av lätt språk och kognitiv tillgänglighet, punktskrift, syntolkning, teckenspråk och andra alternativa kommunikationssätt som är en förutsättning för att barn och unga med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga.

Anser du att något väsentligt saknas i planen? När du besvarar frågorna, vänligen observera att åtgärderna till stor del utförs som tjänstearbete vid ministerierna och att överlappning med andra program (t.ex. RUNGPO, demokratiprogrammet, meddelandet om främjande av likabehandling) undviks.

-

Med vilka åtgärder skulle barnstrategin skapa mervärde för en bättre helhetssamordning av aktörerna inom barn- och familjepolitiken?

-

Andra observationer?

I genomförandeprogrammet lyfts riktlinjer ur den nationella barnstrategin, bland annat att man bör förbinda sig att minska fattigdomen i barnfamiljer med hjälp av målmedvetna åtgärder i hela samhället. Man understryker att då den sociala tryggheten utvecklas bör tillräcklig utkomst för och minskad fattigdom i barnfamiljer prioriteras.

Samtidigt görs nedskärningar i socialskyddet vars konsekvens blir att antalet barn som växer upp i fattigdom ökar markant. Enligt SOSTE rf kan regeringens nedskärningar inom social- och arbetslöshetsskyddet leda till att antalet barn som lever under fattigdomsgränsen ökar med 68 000 personer, varav 17 000 är barn. Dessa nedskärningar görs trots att FN:s barnrättskommitté i sina rekommendationer till Finland uttryckligen varnade för att göra sådana nedskärningar i socialskyddet som ökar barnfattigdomen. Nedskärningarna påverkar särskilt familjer med barn med funktionsnedsättning. När bostadsbidrag och arbetslöshetsersättning för närståendevårdare till ett barn med funktionsnedsättning minskas och barnförhöjningen i samband med arbetslöshetsförmåner tas bort, tvingas vårdnadshavaren arbeta för att säkra familjens försörjning. Det är dock omöjligt att arbeta om barnet på grund av sin funktionsnedsättning behöver en vuxens kontinuerliga närvaro och stöd.

En annan riktlinje som lyfts i genomförandeprogrammet är att man bör utveckla tredje sektorns förutsättningar att stödja barn och familjer på ett sätt som kompletterar servicesystemet. Samtidigt planeras enorma nedskärningar i statsunderstödet till social-och hälsovårdsorganisationer. Nyheten om en nedskärning på 100 miljoner euro redan år 2025 är djupt oroande och kommer ha motsatt effekt. Social-och hälsovårdsorganisationernas möjlighet att komplettera servicesystemet kommer att kraftigt försämrats. En sådan nedskärning är inte i linje med barnstrategin.

Holm Rebecka

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf